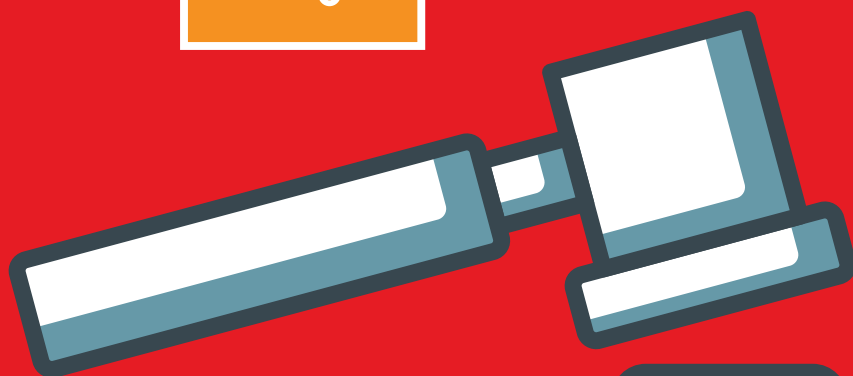

КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ
ПРАВА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

КРАТОК ПРЕГЛЕД НА
МАКЕДОНСКОТО ТРУДОВО
ЗАКОНОДАВСТВО

ЗАШТИТА НА РАБОТНИЦИТЕ И СООДВЕТНИ УСЛОВИ ЗА РАБОТА

Гарантирани со Уставот и операционализирани во
повеќе законски решенија.

РАБОТНИЧКИТЕ ПРАВА СЕ ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Уставот на Република Северна Македонија го гарантира правото на работа → секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>

УСТАВ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, секој вработен има право на соодветна заработувачка и секој вработен има право на платен дневен, неделен и годишен одмор.

Апсолутни и неотуѓиви лични права од кои граѓаните не можат да се откажат:

- **Право на работа**
- **Право на заштита при работа**
- **Право на материјална обезбеденост за време на привремена невработеност**
- **Право на соодветна заработувачка**
- **Право на платен дневен, неделен и годишен одмор**

ЗАКОН ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

(Последна измена на 30.5.2019 година)

- своевиден Устав за работните односи -

Општа рамка на сите прашања поврзани со трудот.

Ги уредува:

работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

Цел на законот:

вклучување на работници во работниот процес и обезбедување на усогласено одвивање на тој процес, притоа почитувајќи го правото на работниците на слобода на трудот, достоинство и заштита на интересите на работниците во работниот однос.

**Хелсиншкиот комитет е дел од Работната група за подготовка на нов ЗРО од август 2018 година.*

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>

ЗАКОН ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

(Последна измена на 18.12.2018 година)

ЦЕЛ: воведување мерки кои ќе поттикнат подобрување на безбедноста и здравјето при работа

Ги уредува:

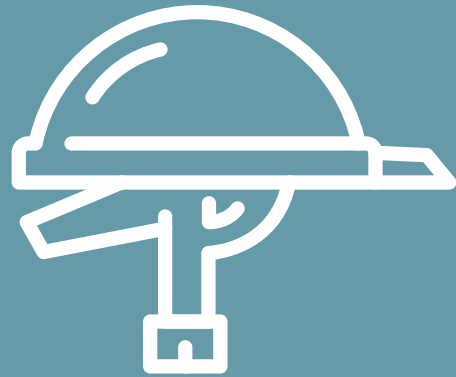
- Мерките за безбедност и здравје при работа,
- Обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедност и здравје при работа,
- Превентивните мерки против професионалните ризици,
- Отстранувањето на ризичните фактори за несреќа,
- Информирањето, консултирањето и обуката на работниците и нивните претставници, и
- Нивното учество во планирањето и преземањето мерки за безбедност и здравје при работа.

Примена:

- Мерките за безбедност и здравје при работа,
- Во сите дејности на јавниот и приватниот сектор,
- За сите лица осигурени од повреда на работното место или професионалните болести според прописите за пензиското, инвалидското и здравственото осигурување, и
- За сите други лица кои се вклучени во работните процеси.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>

ЗАКОН ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И ОСИГУРУВАЊЕ ВО СЛУЧАЈ НА НЕВРАБОТЕНОСТ

(Последна измена на 20.06.2019 година)

- посредување при вработување, со цел да им се помогне на работодавачите да ги пополнат слободните работни места со квалификувани работници, а на невработените и другите лица кои бараат работа, да им се помогне во вработувањето -

Уредени се:

- Мерките за безбедност и здравје при работа,
- Прашањата за размена на трудот, правата и обврските на работодавачите, невработените лица, други лица кои бараат работа и државата, во врска со вработувањето и осигурувањето во случај на невработеност, и
- Други прашања од значење за вработувањето.

Право на паричен надоместок има невработено лице кое било во работен односнајмалку девет месеци непрекинато или 12 месеци со прекин во последните 18 месеци.

ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА ОД ВОЗНЕМИРУВАЊЕ НА РАБОТНО МЕСТО

(Последна измена на 27.08.2015 година)

ЦЕЛ: спречување и заштита од психичко и полово вознемирување на работното место, односно местото на работа и обезбедување здрава работна средина.

Забранет е кој било вид на вознемирување на работното место и злоупотреба на правата на вознемирување на работното место.

- Права, обврски и одговорности на работодавачите и вработените во врска со спречување на психичко и полово вознемирување на работното место и местото на работа
- Мерки и постапка за заштита од вознемирување на работно место
- Други прашања кои се однесуваат на спречувањето и заштитата од вознемирување на работно место.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>.

ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАТИВНИ СЛУЖБЕНИЦИ

(Последна измена на 18.01.2018 година)

Предмет на овој закон се:

- Статусот,
- Класификацијата,
- Вработувањето, унапредувањето, стручното усовршување и оспособување,
- Мерењето на ефектот,
- Други прашања во врска со работниот однос на административните службеници и
- Статусот и надлежноста на Агенцијата за администрација.

Административен службеник е лице кое засновало работен однос заради вршење на административни работи во органите на државната и локалната власт и другите државни органи и институциите кои вршат дејности од областа на образованието, науката, здравството, културата, трудот, социјалната заштита и заштитата на детето, спортот, како и во други дејности од јавен интерес утврден со закон, а организирани како агенции, фондови, јавни установи и јавни претпријатија основани од државата или од општините, од градот Скопје, како и од општините во градот Скопје.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>.

ЗАКОН ЗА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР

(Последна измена на 12.07.2019 година)

Предмет на овој закон се:

- Статусот,
- Општите начела,
- Класификацијата на работните места,
- Евиденцијата,
- Видовите на вработување,
- Општите права, должности и одговорности,
- Мобилноста, и
- Други општи прашања за вработените во јавниот сектор.

Работодавачи во јавниот сектор, согласно со овој закон, се: органите на државната и на локалната власт и други државни органи основани во согласност со Уставот и со закон и институциите кои вршат дејности од областа на образованието, науката, здравството, културата, трудот, социјалната заштита и заштитата на детето, спортот, како и во други дејности од јавен интерес утврден со закон, а организирани како агенции, фондови, јавни установи и јавни претпријатија основани од Република Северна Македонија или од општините, од градот Скопје, како и од општините во градот Скопје.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>.

ЗАКОН ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА ИНВАЛИДНИ ЛИЦА

(Последна измена на 29.05.2018 година)

Лице со попреченост во смисла на овој закон, е лице со оштетен вид, оштетен слух, со пречки во гласот, говорот и јазикот, лице со телесна попреченост, лице со пречки во интелектуалниот развој и лице со комбинирани пречки, кое поради степенот на инвалидност има специфични потреби во работењето.*

Со овој закон се уредуваат посебните услови за вработување и работење на лица со попреченост кога самостојно вршат дејност како самовработено лице кај работодавец или имаат својство на работодавец во државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции и фондови и други државни институции, како и условите за основање и погодностите за работење на трговското друштво за вработување на инвалидни лица - заштитно друштво.

— Инвалидно лице се смета и инвалид** на трудот со преостаната или намалена работна способност и ако се води во евиденцијата на Агенцијата за вработување на Република Македонија како невработено лице.

*Законот го користи терминот „инвалидно лице“

**Формулација извадена од Законот

ЗАКОН ЗА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ

(Последна промена на 02.09.2019 година)

Со овој закон се уредува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување, опфатот на осигуреници, правата кои се остваруваат од ова осигурување, матичната евиденција на осигурениците и корисниците на права од пензиското и инвалидското осигурување, основите на капиталното финансирано пензиско осигурување, како и посебните услови под кои одделни категории на осигуреници ги остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување.

Системот на пензиското и инвалидското осигурување е составен од:

1. Задолжително пензиско и инвалидско осигурување врз основа на генерациска солидарност (прв столб);
2. Задолжително капитално финансирано пензиско осигурување (втор столб), и
3. Доброволно капитално финансирано пензиско осигурување (трет столб).

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>

ЗАКОН ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА (Последна измена на 02.09.2019 година)

*- Секој има право на здравствена заштита и обврска да се грижи и да го чува и
унапредува своето здравје -*

Со овој закон се уредуваат прашањата кои се однесуваат на системот и организацијата на здравствената заштита и вршењето на здравствената дејност, загарантираните права и утврдените потреби и интереси на државата во обезбедувањето на здравствената заштита, здравствените установи, вработувањето, правата и должностите, одговорноста, евалуацијата, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските на здравствените работници и здравствените соработници, квалитетот и сигурноста во здравствената дејност, коморите и стручните здруженија, рекламирањето и огласувањето на здравствената дејност, вршењето на здравствена дејност во вонредни услови и надзорот над вршењето на здравствената дејност.

ЗАКОН ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА (Последна измена на 02.09.2019 година)

*- Секој има право на здравствена заштита и обврска да се грижи и да го чува и
унапредува своето здравје -*

- Со овој закон се уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување.
- Здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно. Задолжително здравствено осигурување се установува за сите граѓани на Република Северна Македонија заради обезбедување здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон.
- Доброволно здравствено осигурување се установува за обезбедување здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување.

ЗАКОН ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И РАБОТА НА СТРАНЦИ

(Последна измена на 11.12.2015 година)

- ги уредува условите и постапката под кои странци можат да се вработуваат или да работат во Република Северна Македонија -

Странец се смета како вработено лице во Република Северна Македонија кога врз основа на договор за вработување ќе заснова работен однос кај работодавач чие седиште или место на живеење е во државата или кога ќе стекне статус на самовработено лице согласно со овој или друг закон.

Услугите обезбедени од странци и другите облици на работа, кои ги извршуваат странци врз основа на договори за работа или други договори согласно со граѓанското право, а кои се спроведуваат на територијата на Република Северна Македонија за ограничен временски период, се сметаат за работа извршена од страна на странци.

„Странец“ е лице кое не е државјанин на Северна Македонија и/ или лице без државјанство, односно лице кое ниедна држава по сила на својот закон не го смета за свој државјанин.

ЗАКОН ЗА СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА

(Последна измена на 17.07.2019 година)

- Дејноста на социјалната заштита се обезбедува преку остварување права на парична помош од социјална заштита и обезбедување социјални услуги и други мерки. -

Уредени се:

- Системот и организацијата на социјалната заштита,
- Корисниците на социјалната заштита,
- Правата на парична помош и социјални услуги,
- Постапките за остварување на правата и користење на услугите,
- Вршење на дејноста на социјалната заштита,
- Кадрите, финансирањето и надзорот над вршењето на социјалната заштита, и
- Други прашања од значење за вршењето на дејноста на социјалната заштита.

Социјалната заштита е дејност од јавен интерес која се остварува преку мерки, активности, програми и политики за заштита од социјални ризици, превенција и надминување на социјалните проблеми кои неповолно се одразуваат врз добросостојбата на граѓаните, со цел: промовирање и одржување на социјалната сигурност на граѓаните, спречување на социјалната исклученост, подобрување на квалитетот на животот на граѓаните и зајакнување на капацитетите на граѓаните за водење независен, активен и продуктивен живот.

КОНВЕНЦИИ РАТИФИКУВАНИ ОД СТРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Република Северна Македонија има ратификувано 80 конвенции на МОТ, но ја нема ратификувано Конвенцијата за заштита и здравје во градежништвото, број 167 од 1988 година.

Република Северна Македонија, како членка на Советот на Европа, ја има прифатено и делумно транспонирано во своето законодавство Ревидираната Европска социјална повелба на Советот на Европа број 163 од 1988 година, како и Европската Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи од 1950 година и нејзините протоколи.

Пристапниот процес, во кој навлегува Република Северна Македонија, значи прилагодување на македонското законодавство со ЕУ стандардите и конкретно транспонирање на ЕУ директивите од оваа област во националното законодавство. Тоа е долг и сложен процес, којшто веќе е започнат, на споредување на законските решенија и воочување на разликите.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>.

Заложбите на Хелсиншкиот комитет се достапни на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/1-Outreach-plan-Mk.pdf>.

Овој краток преглед на анализата е подготвен во рамките на проектот „Зголемување на продуктивноста преку подобрување на законската рамка за работните односи во Северна Македонија” финансиран од Фондот за добро владеење на Велика Британија, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Владата на Обединетото Кралство.

Хелсиншкиот комитет е овластено здружение за обезбедување правна помош, запишано во Државниот регистар на даватели на претходна правна помош. Доколку сметате дека Вашите права се загрозени, можете да пријавите прекршувања електронски на страницата на Хелсиншкиот комитет за човекови права на:

<https://mhc.org.mk/baranje-za-besplatna-pravna-pomosh/>

на бесплатниот телефонски број: 0800 44 222, или лично, во канцелариите на организацијата. По испраќањето на барањето по пошта, електронска пошта, или негово поднесување во нашата канцеларија, ќе Ви биде определен правен советник кој ќе работи на Вашиот предмет.

Целата анализа е достапна на:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/Standardi-Mk.pdf>.

**За сите дополнителни прашања можете да се
обратите во:**

Хелсиншки комитет за човекови права

ул. Наум Наумовски Борче бр. 83, 1000

Скопје

+389 (0) 2 3119 073; +389 (0) 72 278 436

helkom@mhc.org.mk

British Embassy
Skopje

ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА
ПРОДУКТИВНОСТА
ПРЕКУ ПОДОБРУВАЊЕ
НА ЗАКОНСКАТА РАМКА
ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ
ВО МАКЕДОНИЈА

